

**Valsts kapitāla daļu un valsts kapitālsabiedrību pārvaldības
koordinācijas institūcijas padomes sēdes**

protokols Nr. 2

Attālinātā veidā (videokonference) un klātienē

Rīgā, Brīvības bulv. 36, Bibliotēkā

2022. gada 17. jūnijā

Sēdi vada:

Edmunds Valantis – Valsts kapitāla daļu un valsts kapitālsabiedrību pārvaldības koordinācijas institūcijas padomes (turpmāk – padome) priekšsēdētājs, Ekonomikas ministrijas valsts sekretārs (*piedalās klātienē*)

Ar balsstiesībām piedalās:

Aiga Balode – Veselības ministrijas valsts sekretāra vietniecei digitalizācijas un pārmaiņu vadības jautājumos (*piedalās attālināti*)

Ieva Braunfelde – Finanšu ministrijas Administrācijas vadītāja (*piedalās klātienē*)

Uldis Biķis – Latvijas Darba devēju konfederācijas padomes loceklis (*piedalās klātienē*)

Jānis Endziņš – Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras valdes priekšsēdētājs (*piedalās attālināti*)

Mihails Papsujevičs – Tieslietu ministrijas valsts sekretārs (*piedalās attālināti*)

Māris Pūķis – Latvijas Pašvaldību savienības vecākais padomnieks (*piedalās klātienē*)

Ilonda Stepanova – Satiksmes ministrijas valsts sekretāre (*piedalās attālināti*)

Piedalās:

Pēteris Vilks – Pārresoru koordinācijas centra (turpmāk – PKC) vadītājs (*piedalās klātienē*)

Indra Dreika – Veselības ministrijas valsts sekretāre (*piedalās attālināti*)

Sanita Freivalde – Veselības ministrijas Kapitālsabiedrības un investīciju uzraudzības nodaļas vadītāja vietniece (*piedalās attālināti*)

Dzintra Gasūne – PKC Kapitālsabiedrību pārvaldības nodaļas vadītāja (*piedalās klātienē*)

Andris Grafs – Baltijas Korporatīvās pārvaldības institūta viceprezidents, vadītājs Latvijā (*piedalās attālināti*)

Mārcis Katajs – Kultūras ministrijas Nozaru politikas nodaļas vecākais referents (*piedalās attālināti*)

Kristīne Kinča – Latvijas Pašvaldību savienības Padomniece juridiskajos jautājumos (*piedalās attālināti*)

Ieva Kuške – Veselības ministrijas Kapitālsabiedrības un investīciju uzraudzības nodaļas vadītāja (*piedalās attālināti*)

Agija Leitāne-Šķēle – Finanšu ministrijas Juridiskā departamenta direktora vietniece (*piedalās attālināti*)

Kaspars Lore – Ekonomikas ministrijas Juridiskā departamenta direktors (*piedalās attālināti*)

Olga Paipala – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Juridiskā departamenta direktora vietniece – nodaļas vadītāja (*piedalās attālināti*)

Dagnija Palčevska – Tieslietu ministrijas Civiltiesību departamenta direktore (*piedalās attālināti*)

Marina Podvinska – Ekonomikas ministrijas vecākā eksperte (*piedalās klātienē*)

Linda Pūce – Satiksmes ministrijas Valsts kapitāla daļu pārvaldības departamenta direktora vietniece (*piedalās attālināti*)

Kristīne Priede – PKC Kapitālsabiedrību pārvaldības nodaļas konsultante (*piedalās attālināti*)

Aino Salmiņš – Latvijas Pašvaldību savienības Padomnieks tautsaimniecības jautājumos (*piedalās attālināti*)

Vladislavs Vesperis – PKC vadītāja vietnieks, Attīstības uzraudzības un novērtēšanas nodaļas vadītājs (*piedalās attālināti*)

Dagnija Zepa – PKC Kapitālsabiedrību pārvaldības nodaļas konsultante (*piedalās attālināti*)

Pieaicinātie:

Attiecībā uz sēdes 1. izskatāmo jautājumu:

Jānis Patmalnieks – Ministru prezidenta biroja vadītājs (*piedalās attālināti*)

Inīta Pauloviča – Valsts kancelejas Padomniece valsts pārvaldes politikas attīstības jautājumos (*piedalās klātienē*)

Attiecībā uz sēdes 2. izskatāmo jautājumu: SIA “ZAB PricewaterhouseCoopers Legal” pārstāvji (*piedalās klātienē*) - **Māris Butāns, Zlata Elksniņa-Zaščirinska, Edgars Riņķis**

Protokolē:

Ilona Cible – PKC Kapitālsabiedrību pārvaldības nodaļas konsultante (*piedalās klātienē*)

Sēdi sāk plkst. 10.⁰⁵

1. Par Pārresoru koordinācijas centra pievienošanu Valsts kancelejai

Ziņo: P. Vilks, J. Patmalnieks

Izsakās: M. Pūķis, J. Patmalnieks, P. Vilks, E. Valantis, A. Grafs

Norisinās diskusija starp klātesošajiem.

A. Grafs norāda, ka konceptuāli ideja par PKC pievienošanu Valsts kancelejai tomēr būtu jāsadala divās daļās un viens būtu valsts attīstības plānošanas bloks un otrs kapitālsabiedrību pārvaldība. A. Grafs uzskata, ka attiecībā uz valdības centra stiprināšanu, attīstības plānošanas sinerģijām un kapacitātes stiprināšanu, valsts attīstības plānošanas bloka pievienošana Valsts kancelejai ir ar zināmu loģiku, tomēr attiecībā uz kapitālsabiedrību pārvaldību pievienošanu Valsts kancelejai, droši vien tam nav skaidrs mērķis - kā pilnveidot kapitālsabiedrību pārvaldību. Priekšlikums ir PKC uzdevumus, kas saistīti ar kapitāla daļu pārvaldību, neieklāut Valsts kancelejā, bet saglabāt atsevišķu mazu, efektīvu valsts pārvaldes iestādi tiešā Ministru prezidenta pakļautībā šo uzdevumu īstenošanai. Kapitālsabiedrība pārvaldība ir ar lieliem izaicinājumiem, būtu ar lielāku centralizāciju (ne tikai ar atsevišķiem elementiem, piemēram padomes un valdes locekļu atlases nodrošināšana), bet tas, kas iekļauts valdības deklarācijā un nav virzījies uz priekšu - nodod kapitāldaļu turētāja funkciju centralizāciju. Šim uzdevumam vienā brīdī būs jāvirzās uz priekšu un šobrīd nav saprotams, kā tas tiktu īstenots Valsts kancelejā, kur kapitālsabiedrību pārvaldību būtu viens no departamentiem. A. Grafs norāda, ka PKC ir ļoti labi sevi demonstrējis valdes un padomes locekļu atlasēs un, ja to integrēs Valsts kancelejā, tad pastāv risks pazaudēt un noturēt šo progresu, ko PKC ir cēlis. Svarīga ir reputācija attiecībā uz kapitālsabiedrību pārvaldības kvalitāti. A. Grafs aicina skatīties uz šo jautājumu ilgākā laika termiņā – tā ir kapitālsabiedrības virzība uz biržu un centralizācija pēc būtības nevis atsevišķi elementi. Lai nodrošinātu plašāku sabiedrības iesaisti, būtu veidojama atšķirīga sastāva un uzdevumu “koordinācijas institūcijas padome”, iekļaujot tās sastāvā institūcijas un organizācijas, kas veido Korporatīvās pārvaldības padomes sastāvu, respektīvi, lai šāda konsultatīva padome nodrošinātu pilnvērtīgu padomu sniegšanu koordinācijas institūcijai korporatīvās pārvaldības jautājumos.

J. Patmalnieks norāda, ka reorganizēt vienu mazu iestādi un atstāt vēl mazāku ir vēl grūtāk, tas ir jāskata arī no praktiskā viedokļa. Ir daudzas tehniskās lietas, ko ir iespējams uzlabot un ieguvēja būs tieši šī kapitālsabiedrību pārvaldība, kā process un kā politika kopumā. Nav mērķis traucēt līdz šim uzsākto veiksmīgo PKC darbu, gluži pretēji. Kapitālsabiedrību pārvaldība ir valdības centra jautājums. Lielākai iestādei ir lielāka jauda un lielāka teikšana dažādos jautājumos, mazākām iestādēm ir daudz grūtāk veidot politiku un ir mazāka kapacitāte arī tehniskajos atbalsta jautājumos, kas dažreiz traucē sasniegt rezultātu.

Padome nolemj: Pieņemt zināšanai Valsts kancelejas un Pārresoru koordinācijas centra pārstāvju sniegto informāciju par plānotajām izmaiņām - no 2023. gada 1. janvāra PKC pievienošana Valsts kancelejai.

2. Par pētījuma par valdes un padomes locekļu atlīdzības noteikšanas praksi un atlīdzības apmēru publisku personu kapitālsabiedrībās un privātās kapitālsabiedrībās Latvijā un ārvalstīs rezultātiem

Ziņo: Dz. Gasūne, M. Butāns

Izsakās: M. Pūķis, M. Butāns, E. Valantis, Z. Elksniņa-Zaščirinska, P. Vilks, A. Grafs, Dz. Gasūne, U. Biķis, J. Endziņš

Norisinās diskusija starp klātesošajiem.

E. Valantis atbalsta prezentācijā izteikto priekšlikumu atlīdzības mainīgās daļas proporcijas pret fiksēto daļu palielināšanai. Norāda, ka valsts kapitālsabiedrības, kas konkurē eksporta tirgos, zaudē cīņā ar privāto sektoru par nozares labākajiem vadītājiem, tai skaitā no ārvalstīm. Vērš uzmanību uz būtiskajām atšķirībām atlīdzības noteikšanā kapitālsabiedrībās, piemēram, starp AS “Latvenergo” un AS “Air Baltic Corporation” valdes atlīdzību.

U. Biķis vērš uzmanību, ka, ņemot vērā pētījuma rezultātus, kas liecina, ka Skandināvijā padomes un valdes locekļu atlīdzības noteikšana ir vairāk uz principiem definēta, bet Latvijā tā vairāk virzīta normatīvajā vidē un ir ļoti precīza regulējuma aprakstīšana, kas iespējams ir vieglāk kādu lēmumu pieņemšanā, bet tomēr traucē radošumam, būtu jāatrod balanss starp šīm lietām. Nepieciešams izprast virzienu, kā veidot attīstību šajos jautājumos, vai nepieciešami vēl detalizētāk aprakstīt regulējumu un izlīdzināt principus, līdz ar to caur atalgojumu tiktu pazaudēta radošuma un līderības iespēja vai tomēr atkāpties un iet uz principiem un lielāku uzticību.

Z. Elksniņa-Zaščirinska norāda, ka dotajā brīdī, redzot esošo kapitālsabiedrību pārvaldības attīstības posmu, to nevaram apsteigt. Normāls attīstības posms ir tad, kad sākumā ir nedaudz lielāks regulējums un tajā brīdī, kad padomes sāk attaisnot savu darbību tā, kā viņām tiešām to vajadzētu darīt, tad pakāpeniski šo regulējumu atvieglo. Dotajā brīdī mēs esam pašā sākotnējā posmā un lielākajai daļai no mūsu kapitālsabiedrībām šis ir jauns process caur kuru viņi iet cauri. Tas, par ko vajadzētu atvieglot regulējumu, ir par atlīdzības apjomiem, lai būtu pietiekoša liela amplitūda, t.i., kapitāla daļu turētājiem kopā ar padomi, zinot katras sabiedrības mērķus, ir jābūt iespējai noteikt atlīdzību, lai būtu iespēja piesaistīt radošus un izcilus vadītājus kapitālsabiedrību pārvaldē. Šis solis ir skaidrs un, attīstoties padomes funkcijām, pakāpeniski šos normatīvus aktus var atvieglot, bet sākotnēji viņiem ir jābūt diezgan strukturētiem.

A. Grafs atbalsta atlīdzības mainīgās daļas proporcijas pret fiksēto daļu palielināšanu. Norāda, ka Latvijā, salīdzinot ar citām Baltijas valstīm un Zviedriju, padomes atlīdzības apmērs varētu būt atbilstošs, bet, ņemot vērā padomes priekšsēdētāja darba apjomu, viņa atlīdzības apmēra proporcija pret pārējo padomes locekļu atlīdzību varētu būt lielāka.

M. Pūķis atbalsta to, ka tiek palielinātas iespējas kapitāla daļu turētājiem mainīt atalgojuma mainīgo daļu. M. Pūķis uzskata, ka vajadzētu paredzēt arī iespēju kapitāla daļu turētājiem operatīvi mainīt lēmumus šajā jautājumā atkarībā no tā, cik stabila ir vide, līdz ar to dodot zināmu brīvību kapitāla daļu turētājiem. M. Pūķis norāda, ka arī nekomerciālās publiskās kapitālsabiedrībās var būt ambiciozi mērķi, un tādēļ šīs kapitālsabiedrības nevajadzētu klasificēt stipri pazeminātajā kategorijā, tomēr gadījumos, ja atlīdzības noteikšanā piemēro lielās likmes, vajadzētu pievērst uzmanību tam, ka tiek sniegts skaidrs pamatojums, t.sk. arī sabiedrībai.

J. Endziņš piekrīt tam, ka padomes un valdes locekļu atalgojuma mainīgā daļa motivācijas sistēmā ir pārāk maza. Vismaz privātajā sektorā tas atzīts par labo praksi, ka motivācija virzībā uz mērķiem un rezultātiem ir atbilstoši jāatalgo, tas strādā daudz efektīvāk. Fiksēta alga bieži vien tiešām mazina motivāciju, tāpēc būtu jāpalielina atalgojuma mainīgā daļa, it īpaši valdes locekļu gadījumā. Pētījumi faktiski parāda, ka Skandināvijas valstīs ir vairāk nodefinēti atalgojuma veidošanas principi un mazāk tāda ļoti precīza detalizācija. J. Endziņš norāda, ka Latvijas regulējums šajā jautājumā ir ļoti detalizēts un līdz ar to kaut kādā brīdī tiek pazaudēts galvenais mērķis un šī problēma ir ne tikai kapitālsabiedrībās. Publiskā pārvalde atšķirībā no privātā sektora ir par daudz orientēta uz procesu un par maz uz rezultātu. Savukārt, privātajā sektorā ir otrādi, tāpēc tiesiskajā regulējumā attiecībā uz padomes un valdes atalgojumu ir jādod pēc iespējas lielāka rīcības brīvība, lai būtu iespējams dinamiski reaģēt uz procesiem. J. Endziņš aicina pēc iespējas rīcības brīvību šajā jautājumā paredzēt plašāku.

E. Valantis uzskata, ka pētījuma rezultātā piedāvātajā atlīdzības noteikšanas modelī nebūtu vēlams visas kapitālsabiedrības strikti iedalīt trīs grupās un nevajadzētu būt tik lielai atšķirībai atlīdzības noteikšanas nosacījumos valdes līmenī. E. Valanta skatījumā rekomendācijas par valsts atkarīgajām nekomerciālajām publiskajām kapitālsabiedrībām ir pieņemamas, bet valsts atkarīgajās komerciālās publiskajās kapitālsabiedrībās darbības efektivitātei un motivācijai nav jābūt atšķirīgai kā komerciālajās publiskajās kapitālsabiedrībās. E. Valantis uzskata, ka priekšlikums padomes locekļu atalgojumu piesaistīt padomes sēžu skaitam nebūtu vēlams, jo tas nav labākais risinājums un nepieciešams piedāvāt kādu citu objektīvu un reāli piemērojamu risinājumu. Izstrādājot rekomendācijas, ir jāorientējas uz uzņēmuma veiksmīguma faktoru ne tikai attiecībā uz valdi, bet arī uz padomi, jo pamatproblēma var rasties arī no akcionāru puses, kad kapitālsabiedrībām nav izvirzīti pietiekami ambiciozi mērķi.

A. Grafs norāda uz divām problēmām kapitālsabiedrību padomes un valdes locekļu amatu kandidātu piesaistei:

1. valsts amatpersonu deklarācijas. Bieži vien ir situācijas, ka esošie darba līgumi liedz personai publiskot saņemto atalgojumu pamatdarbā, kas ir konfidenciāls (līgumiskas saistības to liedz darīt), tomēr šis amatpersonas statuss to uzliek. Līdz ar to tiek zaudēta iespēja piesaistīt labus uzņēmuma vadītājus, kas potenciāli varētu būt padomes locekļi,
2. attiecīgās nozares vadītāju piesaiste no citām valstīm. Ieņemot kapitālsabiedrības padomes vai valdes amatu tiek izvirzīta obligāta prasība - latviešu valodas zināšanas, kas ir šķērslis potenciālajiem kandidātiem no citām valstīm, kā arī speciālo atļauju pielaidi valsts noslēpumam, gadījumā, ja ieņemot amatu, tāda ir nepieciešama, var saņemt tika Latvijas pilsoņi. Šīs lietas liedz piesaistīt profesionālus nozares speciālistus no ārvalstīm potenciāliem valdes un padomes locekļu amatiem.

M. Butāns papildina, norādot, ka pētījumā nav gūti pierādījumi tam, ka valsts amatpersonas statuss ir iemesls vadītāju nekandidēšanai uz valdes un padomes locekļu amatiem, tomēr uzskata, ka gan valsts amatpersonas statuss, gan publiskā interese par kapitālsabiedrības darbību ir aspekts, kas valdes un padomes locekļiem ir būtisks.

U. Biķis norāda, ka Latvijā augstākā līmeņa vadītāju darba tirgus ir mazs un ir jābūt sistēmai, kad ir iespējama pietiekami viegla pāreja starp valsts un privāto sektoru.

Z. Elksniņa-Zaščirinska norāda uz padomes funkciju stiprināšanas nozīmi, jo padome veido buferi starp kapitāla daļu turētāju un valdi, tādejādi mazinot iespējamo politisko ietekmi, kas pētījuma ietvaros tika konstatēta kā viens no negatīvajiem faktoriem.

E. Valantis ierosina PKC sagatavoto konceptuālo ziņojumu "Par publisku personu kapitālsabiedrību un publisku personu kapitāla daļu pārvaldības politikas nepieciešamajām izmaiņām" (turpmāk – Konceptuālais ziņojums)

izskatīšanu Valsts kapitāla daļu un valsts kapitālsabiedrību pārvaldības koordinācijas institūcijas padomē pirms to virza izskatīšanai Ministru kabineta sēdē.

M. Pūķis aicina iepazīstināt ar Konceptuālo ziņojumu un norāda, ka šāda jautājuma skatīšana atbilst Valsts kapitāla daļu un valsts kapitālsabiedrību pārvaldības koordinācijas institūcijas izveidošanas mērķim.

A. Grafs atbalsta būtisko pārvaldības jautājumu izskatīšanu Valsts kapitāla daļu un valsts kapitālsabiedrību pārvaldības koordinācijas institūcijas padomes ietvaros.

P. Vilks informē, ka PKC sagatavotais Konceptuālais ziņojums jau ir ticis saskaņots ar iesaistītajām institūcijām un varētu tikt virzīts izskatīšanai Valsts sekretāru sanāksmē, kam sekos izskatīšana Ministru kabineta sēdē, pieņemot lēmumus par Konceptuālajā ziņojumā piedāvātajiem risinājumiem. Norāda, ka nav plānota Konceptuālā ziņojuma izskatīšana sēdē Valsts kapitāla daļu un valsts kapitālsabiedrību pārvaldības koordinācijas institūcijas padomes sēdē.

E. Valantis aicina tomēr izvērtēt iespēju pārrunāt Valsts kapitāla daļu un valsts kapitālsabiedrību pārvaldības koordinācijas institūcijas padomē Konceptuālajā ziņojumu, jo tas veicinātu viedokļu apmaiņu un palīdzētu rast risinājumus jautājumos, kuros iesaistītajām pusēm, tai skaitā nevalstiskajām organizācijām, ir atšķirīgi viedokļi.

Padome nolemj:

1. Pieņemt zināšanai sniegto prezentāciju par pētījuma par valdes un padomes locekļu atlīdzības noteikšanas praksi un atlīdzības apmēru publisku personu kapitālsabiedrībās un privātās kapitālsabiedrībās Latvijā un ārvalstīs rezultātiem.
2. Pēc pētījuma par valdes un padomes locekļu atlīdzības noteikšanas praksi un atlīdzības apmēru publisku personu kapitālsabiedrībās un privātās kapitālsabiedrībās Latvijā un ārvalstīs nodevuma PKC to publicēt, t.sk. gan prezentāciju, gan ziņojumu ar visiem tā pielikumiem.
3. PKC, izvērtējot pētījuma rezultātus un sēdē izteiktos viedokļus, sagatavot rekomendācijas ar piedāvājumiem izmaiņām tiesiskajā regulējumā attiecībā uz atlīdzību noteikšanu valdes un padomes locekļiem un prezentēt priekšlikumus Valsts kapitāla daļu un valsts kapitālsabiedrību pārvaldības koordinācijas institūcijas padomes sēdē.

3. Par PKC izstrādāto vadlīniju projektu par gaidu vēstuli gatavošanu – precizētas Valsts kapitālsabiedrību vidēja termiņa darbības stratēģijas izstrādes vadlīnijas

Ziņo: P. Vilks

Izsakās: Dz. Gasūne, P. Vilks, K. Kinča, U. Biķis, M. Pūķis, E. Valantis, M. Podvinska, I. Braunfelde

Padome nolemj: Saskaņot projektu vadlīnijām “Valsts kapitālsabiedrību vidēja termiņa darbības stratēģijas izstrādes vadlīnijas”, kurās atbilstoši Ministru kabineta 2021. gada 16. novembra lēmumam iekļauti norādījumi akcionāra/dalībnieka gaidu vēstules sagatavošanai.

4. Par 2022. gada 18. februāra padomes sēdē (prot. Nr.1, 2.§) izvirzīto problēmjaudājumu, kas saistīts ar speciālo atļauju saņemšanu valsts kapitālsabiedrību padomes un valdes locekļu amatiem, risināšanas progresu

Ziņo: Dz. Gasūne

Dz. Gasūne informē, ka ir saņemta informācija par pieejas valsts noslēpumam jautājumiem. Valsts drošības dienests (VDD) saglabās iepriekšējās sēdes laikā pausto pozīciju, ka neatbalsta pirmspārbaužu veikšanu kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļu amata pretendentiem, kā arī attiecībā uz jautājumiem par speciālo atļauju saņēmēju loku, VDD bija norādījis, ka risinās šo jautājumu individuāli ar kapitālsabiedrībām, ja no tām būs šāda interese.

Padome nolemj: Pieņemt zināšanai Dz. Gasūnes ziņojumu par Valsts drošības dienesta sniegto informāciju.

Sēdi slēdz plkst. 12.³⁰

Sēdes vadītājs

(paraksts)*

E. Valantis

Protokolētāja

(paraksts)*

I. Cible

*ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU